

Рукописи се не
враћају

Број 5 пара

Излазе сваки дан

Радничке Новине

 УРЕДНИШТВО
И
АДМИНИСТРАЦИЈА
НАЛАЗИ СЕ
У ШТАМПАРИЈИ
„ГУТЕНБЕРГ“

ОРГАН СРПСКЕ СОЦИЈАЛНЕ ДЕМОКРАТИЈЕ

БОРБА РАСА

ИЛИ

БОРБА КАПИТАЛИСТИЧКИХ ИНТЕРЕСА?

Без колонија, благодарећи саобраћају у првом реду са индустријским развијеним земљама, Немачка је за последњих 20 до 30 година показала беспримеран индустријски напредак. Она, земља скоро без колонија, сама собом је доказ колико је лакше да су колоније животна потреба модерне привреде. Производња угља порасла је у Немачкој од 1870/74 до 1905/08 од 32 на 135 милиона тона, дакле четири пута. У Енглеској пак, земљи најбогатијег колонијалног царства, свега два пута: од 120 на 254. Немачка је трошила угља 1883 49 милиона тона, Енглеска 134, а 1905/08 прва 122, друга 176. Исто показује друга карактеристична привредна грана: производња гвожђа. Пре 30 година Енглеска је производила 6 милиона тона сировог гвожђа, Немачка свега 2; 1905/08 производња сировог гвожђа у Енглеској достиже 10 милиона тона а у Немачкој 11. А нагли напредак у производњи, који се огледа у порасту привредних грана угља и гвожђа, добио је свога израз у спољној трговини. Од 1880/84 до 1905/08 енглески извоз је порастао од 334 милиона фунти стерлинга на 384, за 22 процента, а немачки за исто време од 165 на 311, за 89 процената.¹

Није само то. Статистика немачке трговине показује да је Европа највећи потрошач немачких фабрика. Шта више из статистике општег саобраћаја између индустријских земаља види се да су оне једна другој највећи потрошачи, да су једна на другу у првом реду упућене; развита једне индустријске земље зависи пре свега од развитка њеног саобраћаја са другом индустријском земљом.² Немачка, на пример, извози у Европу 4380, а у цео остали свет 1950 милиона марака. А трговина Енглеске са осталим светом већа је 3 пута од њене трговине са својим колонијама!

Не може, дакле, бити ни речи о томе да „одлучност“ и „воља“ за стварањем колонија имају ма каква оправдања у прираштај становништва или стварним потребама привредног развитка. Али то не значи да колонијалне и империјалистичке тежње не стоје у узрочној вези са модерним индустријским развитком. Не улазећи нарочито у то питање, довољно је да истакнемо да су се освајачке и колонијалне тежње јавиле и у политици Немачке, као и у политици осталих земаља, тек после овога колосалног развитка продуктивних снага, али не као последица тога развитка самог по себи већ једне одређене, *капиталистичке*

форме његове. Само се једном карактеристичном изокренутошћу представа у представника капиталистичког света може да објасни то што се не разликује ствар од њене пролазне форме; што се напретку продуктивних снага, који представља највећу културну тековину човечанства, приписује убиствена политика колонијалне пљачке и мржње и ратова међу народима, која је само последица капиталистичког монопола својине над *шим продуктивним снагама и израз искључивих класних интереса*. Само се монополом својине над средствима за производњу даду објаснити *сувишци* капитала који траже места за улагање у туђим и далеким пределима, докле масе народа у земљи трпе оскудицу у најужнијим средствима за живот. Ти *сувишци*, који су дело друштвеног рада и који би требали да послуже за културно и материјално подизање целог друштва, добијају у капиталистичком друштву форму *профита* и гурају сопственике њихове у борбу за освајање области где не бити уложени ради нових профита. „Немачка капиталистичка класа, вели Карл Емил,¹ најмлађа је међу капиталистичким класама великих европских држава. У њој нагон за богаћењем далеко премаша нагон за уживањем. При том је веома велика стопа профита са којом ради њена крупна индустрија. Заштитне царине су јој обезбедиле унутрашњу пијаци, убрзале картелсање и изванредно повећале профите картела... *Даље улагање капитала у земљи доводи у опасност висину стоје профита*. Ако нови акумулирани капитал треба да ради са истим профитом као и стари, мора се, бар једним делом, извозити. Али пошто су све европске државе у истом положају, немачки капитал се свуда срет са конкуренцијом туђег капитала. Ова конкуренција мора бити искључена исто тако као и конкуренција туђих еспапа на домаћој пијаци. Прекоморске земље морају постати немачким колонијама...“

Све што вреди дакле за колонијалну и завојевачку политику капитализма уопште, вреди и за политику Немачке посебно. Политика Немачке престаје бити за нас ствар „германске“ расе, тога баука коме се приписују све могуће и немогуће беди и опасности, и јасно излази преда нас као израз тежњи капиталистичке класе под одређеним историским и привредним приликама. Није то дакле особина „германске“ расе што је Немачка данас надрла свим силама да створи и себи колоније, већ је свака капита-

листичка класа „германска“ кад је у питању осигурање и повећање профита. Једина разлика између држава Немачке и осталих капиталистичких држава може бити у томе што је она, индустријски најразвијенија земља на европском континенту, доцкан ушла у „борбу око места на валову“, показујући због тога у толико више нестрпљивости и грозничавости у држању и оружању. Због тога се њена капиталистичка класа неће устручавати никаквих авантура, *док не продре или се не скрха*. Рорбах сматра као несумњиво да при стварању „Велике Немачке“ не може проћи без крви и олова, као што није прошло ни при стварању уједињене Немачке 1866—1871. А зар колонијална политика уопште и није ништа друго но један регистар крваве пљачке и злочиначких дела? У томе је бар богато искуство балканских народа, и то скупо плаћено искуство не може владе ничему да научи!

Како за мале народе на које је завојевачки капитализам зинуо, као што су балкански, тако и за пролетаријат који цех те политике завојевања поглавито плаћа, нема веће опасности него што су мржње и предрасуде расе према раси. Докле је антагонизам раса за пролетаријат сметња за развијање интернационалне солидарности, која је основни услов за победу социјализма, дотле он онеспособљава мале народе да увиде откуд опасност прети и како се она може избећи. А балкански народи, пре свега, морају бити начисто да је *што европска капиталистичка класа, без разлике народности, која, жедна нове пљачке, по Балкану муши*. Против *заједничке* опасности *нужан је заједнички отпор*, а што је једино здрава и спасоносна политика заједничког отпора наседа на што наседа, старали су се и старају се они који лудом или спекулантском дреком на ову расу против оне *сеју политичка сујеверја и изазивају кобне илузије тамо где треба да влада шрезвено и стварно просуђивање*.

НА БРЗУ РУКУ

Франц Јозеф абдицирао

Ушачен Пољорекским неуспесима и Савцићевим телеграмима, Франц Јозеф поднео је, преко Јуме, г. Савцића, уреднику Новостима, оставку на аустријски царски и на маџарски краљевски престо, замоливши га најпокорније да му је одмах уважи, у толико пре што је, вели, прочитио у Новостима да му се и Маџарска побунила.

Г. Савцић је одобрио абдикацију Франца Јосифа, и она је објављена у синоћном броју Новостима.

Сад долази на ред цар Вилем. Интересује ме да знам да ли ће г. Савцић и њега најтежије да абдицира или ће га уморићу неком ситрашном смрћу, као рецимо кайлом у мозгу, или менинџитисом, или збијањем слепог црева.

Или ће, можда, Вилема маћи на своју душу Наум Геца?...

НЕШТО О ЕГИПТУ

Поводом протектората који је Енглеска ових дана објавила над Египтом, корисно ће бити да пружимо нашим читаоцима неколико обавештења из његове најближе прошлости.

У дипломатском свету постоји „египатско питање“, које, истина, не води порекло од Фараона већ од Бонапартине експедиције.

Француска и Енглеска су се с променљивим успехом бориле око овог комада земље од 1 милиона квадратних километара, земље која је турски вазал и која данас има отприлике 12 милиона становника. Прва је хтела да обезбеди себи пут за Индију, друга да га одбрани. Тај двобој, то латентно ривалство које траје већ читав век завршило се ових дана споразумом између обе земље, којим се првој признаје утицај у Мароку, другој у Египту.

Суецки канал, који је испланирао и прокопао један Француз, није у почетку никде наишао на толики отпор колико у Енглеској, која је затим умела да га ванредно искористи.

Пре двадесет и неколико година Гамбета, који је хтео да учврсти везе између Француске и Енглеске; предлагао је Енглеској да у име своје и Француско загарантује Тефтик паши сваку помоћ, која би Египту била потребна у кризи коју је преживљавао.

Али Бизмарк је био будан. Он је дао на знање Тефтик паши да је он турски вазал, те да и решење кризе зависи од Цариграда. Према томе би одлучено да се у Цариграду састане конференција по овоме питању.

У то време букну у Александрији устанак који је стао живота 40 Европљана. Енглеска флота бомбардова ову варош. Међутим, Енглеска није завладала Египтом; шта више, она је изјавила да васпостављајући ред ради за рачун султанов. 1882 Гледстон је говорио о евакуацији, што се 1882 Лорд Гренвил обвезао да учини. Било је чак речи да се неутрализује Египт на основу принципа који су примењени на Белгију.

Али у то доба погибе Гордон, затим Мадрија заузе Каргум и Енглеска посла експедицију да заузме западну границу Египта. У Енглеској се више није говорило о евакуацији; напротив јавила се тежња да се заузме Судан. Џон Бул није више радио за рачун султанов, већ за свој властити, и ако је заборавио да то објави. Он се чувао добро да то учини и држао се тако енергично да је Француска, и ако је прва стигла у Фашоду, морала попустити.

Међутим, под добром управом лорда Кромера Египт је просперирао. Насељеници се европеизираше, па чак донеше и устав. Благодарећи пропаганди Мустафа Кемал паше пробули се и национално осећање. 1883 установљено је Законодавно Веће и Народна Скупштина. Скупштина се састаје сваке друге године да решава о буџету. Сем тога 1909 су конституисане и провинциске скупштине.

У почетку Народна Скупштина није се много чула, јер су националисти имали мало присталица. Али данас их има много и они имају многобројне листове, „младе“ и „старе“ партије и пропагандистичка средства која допиру до дивљих фелаха. Принц Хусеин Кемал паша, који је пре неки дан проглашен за султана, као председник Законодавног Већа манифестовао је више пута своје расположење у овом смислу. Шта више, после убиства Бутрос Гали паше он је поднео оставку, јер је био уверећен што није питан за савет о саставу новог министарства. 1910 и Народна Скупштина имала је прилику да испољи своје незадовољство. Кад се дознало да друштво Суецког Канала води преговоре с владо да му продужи концесију за суму од 4 милиона фунти стерлинга, националисте су повели велику аги-

1 Leipziger Volkszeitung, 16. dec. 1909.

2 Paryus, Kolonialpolitik. S. 95, 97.

1 Die Neue Zeit, Br. 6. 1907. стр. 656, 657.

